

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

ISP nr 2004.647 (Gældende)

Inspektion af Statsfængslet ved Horserød

Ministerium: Folketinget

Opfølgning / Opfølgning til

LOV nr 473 af 12/06/1996 18

Inspektion af Statsfængslet ved Horserød

Resumé

Den 2. og 3. december 2003 foretog ombudsmanden inspektion af Statsfængslet ved Horserød.

Om de bygningsmæssige forhold udtalte ombudsmanden bl.a. at bygningernes ydre og statsfængslets udendørsarealer fremstod velholdte, og at belægningsafdelingerne, som varierede med hensyn til vedligeholdelsesmæssig standard, ikke var i almindelig god stand, men dog acceptable. Fængslets korttidsafdeling var i dårligst stand, mens særafdelingerne (bortset fra den halvåbne afdeling 20) var i forholdsvis god stand; navnlig den på tidspunktet for inspektionen nyåbnede behandlingsafdeling var i flot stand.

Gennemgang af et nærmere bestemt antal sager vedrørende anvendelse af magt og håndjern samt anbringelse i observationscelle der havde været behandlet forud for varslingen af inspektionen, gav på nogle punkter anledning til kritik og til at bede om yderligere oplysninger.

Bortset fra det indledende afsnit er rapportgennemgangen ikke medtaget i gengivelsen af rapporten nedenfor. Afsnittene 5-10 om lægebetjening møde med talsmændene, talsmandsordning, besøg, euforiserende stoffer og belægning er heller ikke medtaget.

(J.nr. 2003-3603-628).

Den 13. maj 2004 afgav ombudsmanden følgende rapport til bl.a. Statsfængslet ved Horserød og Direktoratet for Kriminalforsorgen:

”1. Indledning

Som et led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg og fire af embedets øvrige medarbejdere den 2. og 3. december 2003 inspektion af Statsfængslet ved Horserød. Til stede under inspektionen var blandt andre fængselsinspektør (...), vicefængselsinspektører (... og ...), økonomichef (...) samt personale- og sikkerhedskonsulent (...).

Ombudsmanden har tidligere – i 1957 og i 1982 – foretaget inspektion af Statsfængslet ved Horserød.

Inspektionen den 2. og 3. december 2003 bestod af en indledende samtale med ledelsen, møde med samarbejdsudvalget, møder med de indsattes talsmænd (for henholdsvis de almindelige fællesskabsafdelinger, den halvåbne afdeling og behandlingsafdelingen), rundgang i fængslet og en afsluttende samtale med ledelsen. Jeg havde desuden samtaler med enkeltindsatte som havde anmodet herom.

De fleste af de indsatte som jeg havde samtaler med, modtog efterfølgende særskilt svar på de klagepunkter som de fremførte over for mig. Enkelte modtog efter udtrykkelig aftale ikke svar idet klagepunkterne blev viderebragt til ledelsen og i nogle tilfælde løst under samtalen med ledelsen.

Alle de af talsmændene fremførte forhold blev viderebragt til ledelsen under min afsluttende samtale med ledelsen. I breve af 17. december 2003 fulgte jeg op på mine samtaler med talsmændene for henholdsvis de åbne afdelinger og den halvåbne afdeling ved blandt andet at redegøre for ledelsens synspunkter i forhold til de rejste emner. Herved blev nogle af de rejste klagepunkter afsluttet, mens andre vil blive berørt i rapporten nedenfor. Der henvises til pkt. 6.

Det bemærkes at flere emner og problemstillinger end de som indgår i denne rapport, blev drøftet og løst under min inspektion af statsfængslet, samt at nogle af de i rapporten berørte emner hovedsagelig

bygger på en efterfølgende gennemgang af det skriftlige materiale som jeg har modtaget fra statsfængslet, og således ikke blev særskilt drøftet under selve inspektionen.

I forbindelse med inspektionen anmodede jeg om rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere under pkt. 11 nedenfor. Jeg modtog desuden kopi af to handleplaner for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen som i henhold til straffuldbyrdelseslovens § 31, stk. 2, snarest efter indsættelsen skal udarbejdes af institutionen i samarbejde med den indsatte. Jeg har ikke foretaget en egentlig gennemgang af disse planer i lyset af de om handleplaner gældende retningslinjer (cirkulære nr. 166 af 29. juni 2001 og vejledning nr. 155 af 29. juni 2001).

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Statsfængslet i Horserød og Direktoratet for Kriminalforsorgen således at myndighederne fik mulighed for at komme med deres eventuelle bemærkninger til den måde hvorpå de faktiske forhold var beskrevet i den foreløbige rapport. Sådanne bemærkninger modtog jeg den 26. april 2004 flere af fra Statsfængslet i Horserød. Alle statsfængslets bemærkninger er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra direktoratet.

2. Bygningsmæssige forhold

2.1. Generelt

Med plads til 221 indsatte er Statsfængslet ved Horserød landets største åbne statsfængsel. Fængslet ligger i naturskønne omgivelser i Nordsjælland tæt ved Helsingør og udgøres af ca. 30 bygninger som fordeler sig på et forholdsvis lille areal. Bygningerne er for størstepartens vedkommende rødmaledede træbarakker i ét plan. Mellem bygningerne er der vej- og stianlæg, parkeringspladser, mindre områder med plæner, bede og høje løv- og nåletræer samt enkelte fritidsanlæg. Bebyggelsen har et samlet og nogenlunde velorganiseret udtryk uden dog at fremstå som skematisk udlagt. Bygningernes ydre fremstod generelt velholdt. Fængslets udendørsarealer er attraktive og var pænt vedligeholdet. Statsfængslet er indhegnet.

Ud over belægningsafdelinger er der i fængslet etableret en række værksteder mv., skolelokaler, diverse sports- og fritidsfaciliteter, kirke, bibliotek, besøgsafdeling, isolationsafdeling og købmandsbutik samt administration og personalefaciliteter.

Blandt det materiale som jeg modtog fra statsfængslet forud for inspektionen, er en resultatkontrakt af 19. marts 2003 indgået mellem statsfængslets inspektør og direktøren for Direktoratet for Kriminalforsorgen, en vedligeholdelsesplan for perioden 2003-2008 og en skrivelse af 16. september 2003 om bygningsvæsenets (statsfængslets bygningsvæsen) ressourceindsats.

Det fremgår af resultatkontrakten at det forudsættes at der af fængslets bevillinger afsættes de fornødne midler til at sikre en forsvarlig vedligeholdelsesstand, og at dette sker med afsæt i den seneste bygningsrapport.

Som bilag til vedligeholdelsesplanen (der omfatter såvel indvendig som udvendig vedligeholdelse) er en rapport af 24. oktober 2002 om et bygningssyn afholdt den 8. januar 2002 af et arkitektfirma. Af rapportens generelle bemærkninger fremgår blandt andet at bygningsmassen og det omgivende terræn er i god stand, at der på daværende tidspunkt pågik undersøgelse af regnvands- og spildevandssystemet, og at der i 2002 skulle foretages tv-inspektion.

I forbindelse med en forespørgsel forud for inspektionen har direktoratet i brev af 24. november 2003 oplyst at der i 2003 i statsfængslet er etableret en halvåben narkotikabehandlingsafdeling (se nærmere herom nedenfor), og at der er iværksat en renovering af statsfængslets kloak- og spildevandssystem. Videre har direktoratet oplyst at det i 2003 var planlagt at opføre et metalværksted til 8,5 mio. kr., men at projektet på grund af den økonomiske situation er udskudt (se nærmere herom under pkt. 2.8).

2.2. Belægningsafdelinger

I alt 11 af fængslets bygninger fungerer som belægningsafdelinger. Der er syv almindelige åbne afdelinger hvoraf en benyttes som korttidsafdeling og en som kvindeafdeling. Derudover er der fire

særafdelinger; en halvåben afdeling for både mænd og kvinder, en familieafdeling, en kontraktafdeling og en (halvåben) behandlingsafdeling for kvindelige stofmisbrugere hvor behandlingsprogrammet Projekt Menneske følges. Den halvåbne afdeling og behandlingsafdelingen er særskilt indhegnet, og de indsatte på disse afdelinger er således afsondret fra fængslets øvrige indsatte.

De besøgtede afdelinger havde en kapacitet på mellem 8 og 33 pladser.

I forbindelse med inspektionen besøgtede jeg afdelingerne 7 (korttidsafdelingen), 9 (kontraktafdelingen), 11 (kvindeafdelingen), 14 (familieafdelingen), 16 (almindeligt åbent afsnit), 18 (behandlingsafdelingen) og 20 (halvåben afdeling).

Belægningsafdelingerne har en forholdsvis ensartet bygningsmæssig udformning, mens den vedligeholdelsesmæssige standard varierer. Meget af fængslets inventar er institutionspræget og af ældre dato. Fængslets belægningsafsnit var dog generelt i en acceptabel vedligeholdelsesstand. Dårligst var standarden i afdelingen for korttidsafsonere som overordnet set havde et noget ramponeret udseende – bl.a. var der malet på vægge, opslagstavler mv., og rengøringen var mangelfuld. I bedst stand var den nyindrettede behandlingsafdeling.

Der er synlig forskel på hvilket klientel der bebor de enkelte afdelinger i fængslet. Særafdelingerne havde således præg af en næsten hjemlig atmosfære, mens de åbne belægningsafsnit, navnlig korttidsafdelingen, generelt var præget af en større grad af ligegyldighed hos de indsatte over for deres fysiske omgivelser.

2.2.1. Stuer

Enkelte af de indsatte stuer blev besøgtet efter mit valg. Stuerne varierer i størrelse mellem ca. 6 og 10 m². De er standardmæssigt indrettet med linoleumsgulv, sovebriks, skrivebord, stole, skab, reol, opslagstavle, vask og køleskab. Inventaret var de fleste steder af ældre dato.

På familieafdelingen er 6 af stuerne forbundet to og to med en dør således at der kan ske sammenlægning af stuerne for derved at skabe mere plads (lejligheder) til familier. På denne afdeling blev stue 6 besøgtet. Den var meget ordentlig og individuelt og praktisk indrettet.

De fleste af de stuer som blev besøgtet, var i pæn eller acceptabel vedligeholdelsesstand. De stuer som benyttes til dobbeltbelægning, var generelt i mindre god stand og mere sparsomt møbleret end fængslets øvrige stuer.

2.2.1.1. Stuer med dobbeltbelægning

Flere af de stuer som blev besøgtet, er af fængslet udpeget til at kunne benyttes til dobbeltbelægning.

I afsnit 16 nord besøgtede jeg stuerne 33, 34 og 35 som alle kan benyttes til dobbeltbelægning. Stuerne er ca. 6 m² og hører således til fængslets mindste stuer. I stue 35 var opstillet en køjeseng, to køleskabe, to smalle metalskabe til personlige ejendele og en stol. Pladsen var særdeles sparsom. Der var huller i væggen, og gulvbelægningen var ramponeret.

Som jeg tilkendegav under inspektionen, er disse tre stuer på afdeling 16 – på grund af de trange pladsmæssige forhold – efter min opfattelse ikke de bedst egnede til dobbeltbelægning. Som jeg ligeledes nævnte, mener jeg derfor at ledelsen, i de situationer hvor det er nødvendigt med dobbeltbelægning, til stadighed bør være opmærksom på at anvende de dertil bedst egnede lokaliteter.

På korttidsafdelingen (som huser indsatte i perioder fra 20 dage til 3 måneder, indimellem helt op til 4 måneder) besøgtede jeg stue 7 som benyttes til dobbeltbelægning. Stuen er ca. 10 m². Der var opstillet en køjeseng, to skabe til personlige ejendele og i øvrigt standardmæssigt inventar.

Både vægge og inventar var stort set overalt tæt bemalet med tegninger og skrift hvilket gav et beskidt og rodet indtryk.

Under inspektionen udtalte jeg at stuen efter min opfattelse var i uacceptabel stand, og at den burde males.

Ledelsen erklærede sig enig i dette og oplyste at årsagen til cellens stand var den ringe ansvarsfølelse der generelt hersker på korttidsafdelingen. På grund af den tætte belægning havde det vist sig umuligt at få stuen frigjort med henblik på maling selv om stuen havde stået på fængslets vedligeholdelsesliste i halvandet år. Ledelsen tilkendegav herpå at man ville overveje at etablere et akut beredskab/malerhold med henblik på hurtig og i det mindste nødtørftig istandsættelse af lokaliteter der er præget af hærværk i samme grad som stue 7 på korttidsafdelingen.

Jeg beder statsfængslet oplyse om et sådant beredskab er blevet etableret, og om den pågældende stue er blevet sat i stand.

På korttidsafdelingen besigtigede jeg endvidere stue 4a som var indrettet til fire indsatte. Stuen er 12-14 m² og var indrettet spartansk med inventar af ældre dato – to køjesenge, metalskabe, køleskabe og et spisebord med fire stole. Stuen var i nogenlunde vedligeholdelsesstand. Den var ikke beboet på tidspunktet for inspektionen.

Det fremgår af en skrivelse af 16. september 2003 om bygningsvæsenets ressourceindsats i 2003/04 at der i løbet af vinteren 2004 skal ske renovering af stuer mv. på afdeling 7 – ”køjesenge”.

Jeg beder statsfængslet oplyse hvad denne planlagte renovering indebærer.

På den halvåbne afdeling besigtigede jeg stue 23 som benyttes til dobbeltbelægning. Der var opstillet en metalkøjeseng, to metalskabe og i øvrigt standardmæssigt inventar. Stuen trængte til at blive malet. Inventaret havde set bedre dage. Der var brændemærker i gulvbelægningen.

Jeg går ud fra at statsfængslet i lyset af de øvrige stuers stand vurderer behovet for maling af stue 23 og – hvis maling herefter vurderes nødvendig – gør brug af det ovenfor nævnte beredskab der måtte være sammensat efter inspektionen.

2.2.2. Gangarealer mv.

Belægningsafsnittene er generelt domineret af lange, snævre gangforløb. De indsattes stuer og fællesområder fordeler sig på den ene eller begge sider af gangene. Ved indgangen til afdelingerne er der et indgangsparti hvor der mange steder er toilet- og baderum samt nogle steder vaskerum. Der er endvidere en opslagstavle og en telefonboks på hver afdeling. Nogle steder er telefonboksen indrettet som et lille rum eller aflukke, andre steder er der blot en afskærmning på væggen rundt om telefonen. På korttidsafdelingen var denne afskærmning tilsyneladende revet ud af væggen.

Hvis det er korrekt, går jeg ud fra at afskærmningen er blevet/bliver repareret.

Gangområderne forekom de fleste steder tillukkede og mørke/dunkle. Gangene var generelt pænt vedligeholdt, men beskedent udsmykket.

2.2.3. Bade- og toiletfaciliteter

Der er bade- og toiletfaciliteter til de indsatte på alle afdelinger. På de afdelinger som huser både mænd og kvinder, er der indrettet separate faciliteter til de to køn.

På de store åbne afdelinger er der oftest et baderum med tre brusekabiner, hver med en bruseniche og en bæk hvor man kan lægge sit håndklæde mv. Der er endvidere et toiletrum med håndvaske og spejle og tre toiletbåse.

På korttidsafdelingen der har kapacitet til 33 indsatte, deles alle 33 altså om tre toiletter og tre baderum.

Bade- og toiletrummen har flisegulv og flisebeklædte vægge.

De bade- og toiletfaciliteter som blev besigtiget i forbindelse med inspektionen, var generelt velholdte og uden synlige defekter. Installationerne er de fleste steder ikke helt nye.

På den halvåbne afdeling og på korttidsafdelingen var der mindre fugtskader i loftet i baderummet. På toiletterne på korttidsafdelingen var der skrevet med tusch på toiletbåsens vægge. Enkelte steder var rengøringen mangelfuld. Dette gjorde sig i særlig grad gældende i korttidsafdelingens baderum.

Jeg går ud fra at statsfængslet er opmærksom på de nævnte forhold, og at statsfængslet i nødvendigt omfang udbedrer skader og sørger for rengøring.

Der var tilsyneladende ingen rensvæske på toiletter og baderum på afdeling 7, mens der på afdeling 16 nord var rensvæske, men tilsyneladende ingen vejledning i brugen heraf. Om der var rensvæske og vejledning på toilet og baderum på afdeling 20, konstaterede jeg ikke.

På de stoffrie afdelinger – behandlingsafdelingen, kontraktafdelingen og familieafdelingen – skal der ikke være rensvæske, og det var der heller ikke.

Direktoratet har udsendt skrivelser om (forsøgs)ordningen med udlevering af rensvæske. I skrivelse af 3. oktober 2000 (hvormed forsøgsordningen blev gjort permanent) anførte direktoratet bl.a. at det er en forudsætning ”at rensvæske og vejledning er frit tilgængeligt for de indsatte”. (Denne forudsætning kan imødekommes ved en ordning hvorefter rensvæsken frit kan afhentes hos sundhedspersonalet, såfremt der lokalt kan opnås enighed om at en sådan ordning er hensigtsmæssig, men da jeg et sted så rensvæske, går jeg ud fra at fængslet ikke har en sådan ordning). Vejledningen skal således være placeret samme sted (eller udleveres sammen med) rensvæsken.

Jeg henstiller på denne baggrund at statsfængslet undersøger om rensvæske og vejledning i brugen af rensvæske er tilgængelig på alle afdelinger, bortset fra de stoffrie afdelinger. Hvis det ikke er tilfældet, henstiller jeg at statsfængslet sørger for at gøre rensvæske og vejledning tilgængelige. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af mine henstillinger.

2.2.4. Køkkenforhold

På hver afdeling er der køkkenfaciliteter samt mulighed for at spise flere sammen. I alle statsfængslets afdelinger – bortset fra isolationsafdelingen – er der selvforplejning. Køkkenerne er indrettet med køkkenborde og –skabe og komfur. Nogle steder er der endvidere kaffemaskine, el-kedel, mikrobølgeovn o.l. Der hører fællesfrysere til afdelingerne. De indsatte har eget køleskab på stuerne.

På de mindre afdelinger er der spisebord i den ene del af køkkenet. På de store afdelinger er der en separat spisestue. Inventaret og hvidevarerne er af ældre dato, men var generelt pænt vedligeholdt. Nogle steder trængte køkkenet til grundig rengøring.

Under min samtale med talsmændene for de åbne afdelinger og under rundgangen på afdeling 16 blev det fremført at der på nogle afdelinger er for få kogeblus og i det hele taget ikke tilstrækkelig køkkenplads, og at enkelte indsatte derfor må vente med at tilberede deres aftenmåltid til efter kl. 21. Jeg fremførte dette for fængslets ledelse som var bekendte med problemet, men mente at køkkernes kapacitet er tilstrækkelig i perioder hvor der er normal belægning i fængslet. I perioder med overbelægning forsøger man at løse problemet ved hjælp af løse kogeplader. Når der er overbelægning i statsfængslet, opstår kapacitetsproblemet ifølge ledelsen navnlig på afdeling 7 (korttidsafdelingen) og på afdeling 16. Ledelsen oplyste videre at der på tidspunktet for inspektionen netop på grund af den aktuelle overbelægningssituation foregik ombygning af køkkenet og den tilstødende spisestue i korttidsafdelingen, herunder at man var i gang med at etablere ekstra kogeplader på afdeling 7, samt at der allerede på afdeling 16 var blevet sat ekstra kogeblus op.

Under henvisning til ledelsens oplysninger om at man er opmærksom på kapacitetsproblemet i køkkenerne og forsøger at afhjælpe det ved etablering af ekstra kogeblus, foretager jeg mig ikke videre vedrørende dette forhold.

Det fremgår af den ovennævnte skrivelse af 16. september 2003 om bygningsvæsenets ressourceindsats i 2003/04 at der i løbet af vinteren 2004 skal ske renovering af køkken mv. på afdeling 16 – ”lågepolitik”.

Jeg beder statsfængslet oplyse hvad denne planlagte renovering indebærer.

2.2.5. Opholdsrum

Der er på alle afdelinger et fællesrum med bløde møbler, lave borde, hængelamper, tv og video. I kvindeafdelingen og behandlingsafdelingen er køkken, spisestue og fællesrum samlet i ét større, åbent lokale. Møblerne i fællesrummene er generelt institutionsprægede, men var i pæn stand. I den på tidspunktet for inspektionen nyindrettede behandlingsafdeling adskiller inventaret i fællesrummet sig fra inventaret i det øvrige fængsel og har et mere hjemligt præg.

På de fleste afdelinger var der ikke gjort meget for at skabe en hyggelig atmosfære i fællesrummet. Enkelte steder var der dog grønne planter og adventskranse og anden julepynt.

Jeg bemærkede dog at der på familieafdelingen, kontraktafdelingen og behandlingsafdelingen i højere grad end på de øvrige besigtigede afdelinger var hjemlig atmosfære.

2.3. Fritidslokaler

Tilknyttet de åbne afdelinger er en sportshal hvor der kan spilles hockey, indendørs fodbold, badminton, volleyball mv., og et fritidscenter hvor der bl.a. er et stort motionsrum. Ud over et par kondicykler gives der primært mulighed for vægttræning i motionsrummet. Der var ingen instruks i brug af motionsredskaberne i rummet.

Til orientering for fængslet kan jeg oplyse at Direktoratet for Kriminalforsorgen i forbindelse med min inspektion af Statsfængslet i Nyborg har udtalt at ”direktoratet er af den opfattelse at der, i den udstrækning der ikke er uddannede instruktører til stede i træningslokalerne, bør være tydelig og tilgængelig skriftlig information om brugen af træningsredskaberne”. Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet den 26. marts 2003 har udsendt en henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at sikre at der er opsat en skriftlig vejledning i brug af redskaber i institutionernes kondirum.

Jeg beder statsfængslet oplyse om statsfængslet har efterkommet den under inspektionen afgivne henstilling om at hænge en instruks op i motionsrummet.

I fritidscentrene er endvidere et billardrum og et bordtennisbord samt et løderværksted og et fællesrum med café, dartspil, solarium, fjernsyn mv. Der er toiletter i centrene.

Fritidsfaciliteter for den halvåbne afdeling er indrettet i en separat bygning (i tilknytning til værksted og undervisningslokaler) på det indhegnede område. Der er et stort, lyst motionsrum med vægte og motionscykler og et billard-/bordtennisrum. I motionsrummet var opsat instruks i brug af motionsredskaberne.

Fritidsfaciliteter for behandlingsafdelingen er indrettet i en separat bygning (i tilknytning til samtalerummene) på det indhegnede område. Der er et stort, lyst rum med motionsredskaber, stort fjernsyn og hobbyfaciliteter.

Fritidscentrene har dagligt åbent mellem kl. 15.00 og kl. 21.00 samt lørdage, søndage og helligdage mellem kl. 13.00 og kl. 21.00.

2.4. Udendørsfaciliteter

De udendørs fritidsfaciliteter indbefatter bl.a. en fodboldbane og anlæg til boccia og beachvolley. Uden for belægningsbygningerne er der opstillet borde og bænke og tørrestativer, og flere steder er der mulighed for at grille.

2.5. Bibliotek, aviser og stillecafé

I den bygning hvor fængslets kirke er etableret, er der endvidere indrettet stillecafé og bibliotek. Stillecaféen må kun benyttes til stilfærdigt socialt samvær. Biblioteket er placeret i skabe langs den ene væg i stillecaféen som er et rummeligt lokale med bløde møbler, cafeborde og en bar hvor der kan købes læskedrikke mv.

Biblioteksordningen står Helsingør Kommunes bibliotek for. Det fremgår af statsfængslets regelsamling at udlån sker i stillecenteret hver torsdag mellem kl. 15 og kl. 16. På min forespørgsel kunne ledelsen ikke oplyse om der var noget bogkatalog i biblioteket. Jeg oplyste at direktoratet i forbindelse med en tidligere ombudsmandsinspektion har udtalt at bogkatalog bør findes på alle biblioteker. Ledelsen tilkendegav at

man ville undersøge om der er bogkataloger på biblioteket, og hvis ikke, sørge for tilvejebringelse heraf eller af elektroniske udskrifter af bogkataloger hvis de ikke længere foreligger i bogform.

Idet jeg går ud fra at statsfængslet har gjort som tilkendegivet vedrørende bogkataloger, foretager jeg ikke videre vedrørende biblioteksordningen.

Jeg spurgte samtidig til statsfængslets avishold. Udvalget af danske aviser gav ikke anledning til bemærkninger. Imidlertid blev der så vidt ledelsen var bekendt ikke holdt udenlandske aviser. Under henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, og direktoratets tidligere udtalelser herom oplyste jeg at udenlandske aviser bør være tilgængelige i en eller anden form. Der kan eventuelt stilles aflagte aviser fra det lokale bibliotek eller udskrifter fra internettet til rådighed. Ledelsen tilkendegav at ville sørge for dette.

Idet jeg går ud fra at ledelsen har gjort udenlandske aviser tilgængelige i statsfængslet, foretager jeg ikke videre vedrørende dette.

2.6. Kirken og præsten

I samme bygning som stillecaféen er fængslets kirke indrettet i et stort lokale med lave trælofter. Kirkens indretning er enkel med et lille alter og alterbænke i ubehandlet træ samt to rækker af hvidmalede kirkebænke. På tidspunktet for inspektionen stod der et stort juletræ i kirken, ligesom der fra loftet hang en stor adventskrans.

Præsten er tilknyttet statsfængslet på fuld tid og har hjælpetjenester i to nærliggende kirker. Hver onsdag afholdes gudstjenester. Præsten træffes hver torsdag og fredag, samt hver onsdag og søndag efter aftale i statsfængslet og har mange samtaler med indsatte, herunder bistår hun udenlandske indsatte med behov herfor.

Statsfængslet oplyste at der er et fint samarbejde mellem fængslet og præsten.

Statsfængslet har ikke en fast tilknyttet imam, men en liste med telefonnumre således at en imam kan tilkaldes efter behov.

2.7. Undervisningslokaler

Fængslets skole rummer to undervisningslokaler, to lokaler til selvstudier, tekøkken og toiletfaciliteter. Undervisningslokalerne er rummelige og indrettet med nye skoleborde, kontorstole, tavler, landkort, av-udstyr mv. Langs væggen står reoler med undervisningsmaterialer. De to lokaler til selvstudier har tilsvarende møblement. Der er endvidere opstillet et par pc'er i disse lokaler.

I fritidscenteret er der desuden et undervisningslokale der bruges til undervisning i Det Kognitive Færdighedsprogram.

I et separat hus har fængslet indrettet et it-værksted som udgøres af to sammenhængende lokaler med 11 pc'er og av-udstyr. Også her er der tekøkken og toiletfaciliteter.

I den halvåbne afdeling er et undervisningslokale. Lokalet er udstyret med kontorstole og arbejdsborde, et par pc'er og printer mv.

2.8. Værksteder

I forbindelse med inspektionen blev jeg vist rundt på et antal af fængslets arbejdspladser, heriblandt smedeværkstedet, monteringsværkstedet, snedkerværkstedet og tekstilcenteret (vaskeri, lager mv.).

Smedeværkstedet (/metalværkstedet) har dårlige fysiske rammer. Forud for inspektionen oplyste direktoratet – som nævnt indledningsvis – at det i 2003 var planlagt at opføre et nyt metalværksted til en værdi af ca. 8,5 mio. kr., men at projektet på grund af den økonomiske situation var blevet udskudt til 2004. Under mit møde med samarbejdsudvalget blev dette forhold fremhævet som et der har negativ indflydelse på de indsatte hverdag.

Af statsfængslets vedligeholdelsesplan af 25. november 2002 for 2003-2008 fremgår det at de tre bygninger der anvendes til smedearbejde, er ulovlige idet de ikke opfylder Arbejdstilsynets krav, og at de vil blive anvendt til andre formål når den projekterede værkstedsbygning er blevet opført.

Jeg beder direktoratet oplyse nærmere om hvornår direktoratet forventer at påbegynde opførelsen af det nye smedeværksted.

Endvidere så jeg værkstedet som er tilknyttet den halvåbne afdeling. Værkstedet er indrettet til montagearbejde.

I tilknytning til værkstederne er der etableret kaffestuer og toiletfaciliteter.

På alle de besøgtede arbejdspladser var der en atmosfære af aktivitet.

Bortset fra det ovenfor anførte om det nuværende smedeværksted, giver værkstederne, herunder deres bygningsmæssige stand og vedligeholdelse, mig ikke anledning til bemærkninger.

2.9. Købmandsforretning

Købmandsforretningen blev besøgt under inspektionen. Den fremstod forholdsvis stor og velassorteret med et stort udbud af varer. Forretningen hører under kæden SuperBest.

Ugentligt omdeles i statsfængslet en tilbudsavis der skal indeholde 12 af de tilbud som SuperBests ugentlige tilbudsavis indeholder. Det blev oplyst at der er nedsat et butiksudvalg med repræsentanter fra de indsatte der jævnligt holder møder, og at indsatte og ansatte tager på pristjek i SuperBest i Helsingør i tilfælde af klager over prisniveauet.

Købmandsordningen virkede velfungerende og giver mig ikke anledning til øvrige bemærkninger.

2.10. Besøgsafdelingen

Besøgsafdelingen er indrettet i den ene ende af den bygning som rummer centralvagten mv. Bygningen er placeret ved indgangen til fængslets område.

Der er 13 besøgslokaler på besøgsgangen. Lokalerne er møbleret med en briks med ryghynde og udbetræk, bløde stole og et lavt bord. Der er endvidere et skab med låger hvor der bl.a. opbevares lagner og kondomer, og en håndvask. Der hang i flere lokaler enkelte indrammede motiver på væggene.

Derudover er der på besøgsgangen et ventorum for nyindsatte med borde og stole, toiletfaciliteter og et legerum hvor der er børnemøbler, hylder med legetøj, trafikgultæppe mv.

Lokalerne og inventaret var i pæn stand, og der var rent. Lokalernes indretning er dog institutionspræget og udsmykningen sparsom hvilket bidrager til at give lokalerne et nøgent, neutralt udseende.

Fængslets ledelse oplyste i forbindelse med inspektionen at der flere gange er blevet indkøbt indrammede plakater og radioer til besøgsafdelingen, men at disse løsdele forsvinder fra afdelingen i løbet af kort tid.

Jeg foretager herefter ikke videre vedrørende besøgslokalernes indretning.

I tilknytning til besøgsafdelingen er et indhegnet udendørsområde – i statsfængslets regelsamling meget betegnende kaldet en besøgsHAVE – med en legeplads med legehus, vipper mv.

Derudover er der mange små grupper med fastnaglede borde og bænke samt tilhørende grill der er omkranset af små læhegn. Der er således mulighed for at områdets brugere kan sidde delvist afsondret fra hinanden.

Besøgsafdelingens udendørsområde er efter min opfattelse godt indrettet og giver gode muligheder for samvær og aktivitet.

2.11. Isolationsafdelingen

I centralvagten er fængslets isolationsafdeling med tre celler der anvendes som straffceller og til udelukkelse fra fællesskab, en observationscelle og bad og toilet. På gangen er opsat en mønttelefon.

I tilknytning til isolationsafdelingen er endvidere et indhegnet gårdtursareal på knap 20 m². Gården er etableret i en niche i bygningen og er dermed ikke umiddelbart synlig for forbipasserende.

Afdelingens fælles- og udendørsareal giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.11.1. Celler der anvendes som straffceller og til udelukkelse fra fællesskab

Cellerne nr. 1 og 2 er ca. 6 m². Disse to celler var ved at blive malet på tidspunktet for inspektionen. Celle nr. 2 var desuden under ombygning og derfor ikke fuldt møbleret på inspektionstidspunktet. Celle nr. 3 er noget større end nr. 1 og 2.

Celle nr. 1 og 3 var møbleret med en briks uden ryghynde (hvor der var lagt sengetøj frem), og et bord sammenbygget med en lille bänk. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at der tidligere har været skabe i cellerne, men at disse blev fjernet fordi de blev benyttet til at blokere dørene ind til cellerne.

Direktoratet har tidligere som svar på spørgsmål stillet i forbindelse med min inspektionsvirksomhed udtalt at celler der anvendes til enrumsanbringelse, efter direktoratets opfattelse er omfattet af Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 3. maj 1977 om udstyr af indsattes opholdsrum og derfor som udgangspunkt bør være forsynet med det inventar, der følger af § 1. Jeg har erklæret mig enig i denne opfattelse.

Det nævnte cirkulære ses fortsat at være gældende, og det følger af cirkulærets § 1 at opholdsrum blandt andet skal være forsynet med skab. Dette gælder uanset om der er tale om opholdsrum der anvendes til kortvarige eller længerevarende ophold, udtalte direktoratet i forbindelse med en ombudsmandsinspektion af Arresthuset i Sønderborg i marts 2002.

Jeg henstiller på den baggrund at statsfængslet på ny overvejer at forsyne de pågældende celler med et skab, eventuelt et fastboltet skab. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Cellerne har indbygget brandmelder.

Cellerne har vinduer med ugenomsigtigt panserglas og loftslamper med matteret glas. Cellernes gulv er beklædt med linoleum. Cellerne var pænt vedligeholdt. Der var enkelte brændemærker på vinduet.

Cellerne giver ikke anledning til øvrige bemærkninger.

2.11.2. Observationscellen

Fængslets observationscelle er indrettet som en detentionscelle og er således umøbleret når bortses fra en madras på gulvet.

Det fremgår af straffuldbyrdslovens § 64, stk. 2, at justitsministeren fastsætter regler om blandt andet godkendelse og anvendelse af observationsceller. Om indretningen af observationscellen fremgår følgende af Annette Esdorf m.fl., Straffuldbyrdsloven med kommentarer (2003), s. 157:

”En *observationscelle* er en celle med fastboltet og slagfast inventar, som er forsynet med observationsrude i døren.”

I medfør af straffuldbyrdslovens § 64 er fastsat bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle m.v., i fængsler og arresthuse (udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsen). Af bekendtgørelsens § 15, stk. 1, fremgår det at anbringelse i observationscelle kun kan ske i en celle der er godkendt som observationscelle af Direktoratet for Kriminalforsorgen. Der er ikke i bekendtgørelsen fastsat nærmere om observationscellers indretning og udstyr.

Tidligere gjaldt tilsvarende regler om at observationsceller skulle godkendes af direktoratet før de blev taget i brug.

I et tidligere gældende cirkulære nr. 98 af 27. maj 1994 om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse der blev udarbejdet på grundlag af en betænkning afgivet i november 1992 af en arbejdsgruppe vedrørende anvendelse af sikringscelle i

kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, fremgår det af punkt 2 at sikringsceller og observationsceller bør indrettes og udstyres efter de af arbejdsgruppen foreslåede standarder.

Af arbejdsgruppens indstilling fra 1992 fremgår følgende:

”...

6.5.2. Observationsceller

Indretning af observationsceller bør tage udgangspunkt i en almindelig celle og dennes indretning, men med de begrænsninger, der følger af cellens særlige anvendelse.

Cellernes inventar begrænses til en fastspændt vægbriks og et møbel bestående af bord og stol, der fastspændes til gulvet for at minimere risikoen for skader på indsatte og personale.

Celledøren forsynes med en observationsrude af panserglass.

Belysningen i cellen bør give mulighed for en hensigtsmæssig observation, og der bør være mulighed for lysdæmpning udefra.

Der henvises i øvrigt til bilag 6 om observationscellernes indretning.

...”

Direktoratet har den 28. januar 2004 telefonisk oplyst at direktoratet ved godkendelse af observationsceller fortsat følger retningslinjerne angivet i indstillingen.

På den baggrund beder jeg direktoratet oplyse om observationscellen i Statsfængslet ved Horserød er blevet godkendt af direktoratet, og i givet fald under hvilke eventuelle betingelser.

Under min inspektion oplyste jeg over for statsfængslet at observationscellen skal være møbleret med fastboltet bord og bæk samt en seng/briks frem for madrassen på gulvet. Jeg beder statsfængslet oplyse om statsfængslet på den baggrund har foretaget noget vedrørende observationscellens udstyr.

Der er i cellen et højsiddende vindue med ugenomsigtigt panserglass. Cellens belysning udgøres i øvrigt af en el-pære indlejret bag en rude i loftet. Der er en rist i gulvet.

Indkigshullet i døren var meget ridset. Der er en kaldeknop på væggen som var overmalet med sort tusch.

Jeg henstillede under inspektionen at glasset i indkigshullet blev skiftet ud. Jeg beder om underretning om hvorvidt dette er sket.

Som jeg gjorde opmærksom på i forbindelse med inspektionen, udgør hængslerne på vinduets inderste rude et fremspring som det vil være muligt at fæstne noget i med henblik på selvbeskädigelse/selvmondsforsög.

Jeg henstiller på den baggrund at hængslerne på vinduerne afskærmes. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

2.12. Sammenfatning vedrørende de bygningsmæssige forhold

Bygningernes ydre og statsfængslets udendørsarealer fremstod velholdte.

På baggrund af ledelsens oplysninger under inspektionen lægger jeg til grund at de besigtigede almindelige belægningsafdelinger er repræsentative for fængslets øvrige almindelige belægningsafdelinger.

Belægningsafdelingernes vedligeholdelsesmæssige standard varierede; de var ikke i almindelig god stand, men dog efter min opfattelse acceptable. Korttidsafdelingen (afdeling 7) var i dårligst stand.

Særafdelingerne (bortset fra den halvåbne afdeling 20) var i forholdsvis god stand, navnlig den på tidspunktet for inspektionen nyåbnede behandlingsafdeling var naturligvis i flot stand.

Værksteder og besøgslokaler var i pæn stand.

3. Kort om særafdelingerne

3.1. Familieafdelingen

I straffuldbyrdslovens § 54, stk. 1, er det fastslået at en indsat har ret til at have sit barn under tre år hos sig i institutionen hvis den indsatte selv er i stand til at passe på barnet.

Som det eneste af de danske statsfængsler har Statsfængslet ved Horserød en familieafdeling for forældre med barn/børn op til 3 år, ægtepar/samlevende par (som hovedregel skal samlivet være etableret før iværksættelsen af strafudståelsen) og gravide kvinder der forventes at føde under strafudståelsen.

Familieafdelingen åbnede i 1986. For at sikre en rolig atmosfære for børnene på afdelingen er den placeret i bygning 14 der befinder sig i udkanten af fængslets område, men afdelingen er ikke i øvrigt (ved hegn, mur eller lignende) adskilt fra statsfængslets andre afdelinger. Afdelingen har plads til 14 indsatte.

I en kontrakt med statsfængslet forpligter de indsatte sig til at holde sig frie af stoffer og alkohol, regelmæssigt at afgive urinprøver og alkoholtests samt til at bidrage til et positivt og roligt miljø i afdelingen. Personer dømt for sædelighedskriminalitet og visse voldsforbrydelser kan ikke have ophold på afdelingen.

Børnene er forældrenes ansvar, og det er en forudsætning for placering på afdelingen at forældrene efter statsfængslets vurdering er i stand til at passe på deres børn, jf. straffuldbyrdslovens § 54.

Der er indrettet et legerum på afdelingen. I rummet er der hylder med legetøj, hynder på gulvet og tv. I tilknytning til afdelingen er der en nyindrettet legeplads med legehus, sandkasse og vipper. Om de bygningsmæssige forhold henvises i øvrigt til pkt. 2.

Der gælder særlige besøgsmuligheder for de indsatte på afdelingen, se herom under pkt. 8.

3.2. Behandlingsafdelingen

Behandlingsafdelingen for kvindelige stofmisbrugere (afdeling 18) åbnede i maj 2003. Afdelingen har plads til 14. På tidspunktet for inspektionen havde afdelingen 7 beboere.

Afdelingen er etableret som et led i kriminalforsorgens behandlingsprojekt for kvindelige stofmisbrugere i samarbejde med den selvejende institution Projekt Menneske. Afdelingen er oprettet på forsøgsbasis indtil udgangen af december 2005.

De indsatte forpligter sig i en kontrakt med statsfængslet blandt andet til på forlangende at afgive urinprøver og alkoholtests og til at deltage aktivt i behandlingen. Videre undergiver de indsatte sig særlige regler om udgang i afgiftningsfasen og særlige reaktioner ved overtrædelse af reglerne om indsmugling, besiddelse og indtagelse af rusmidler.

Tilknyttet afdelingen er 8-9 fængselsfunktionærer der alle har gennemgået et kursus under Projekt Menneske, og tre behandlere fra Projekt Menneske.

Som det fremgår ovenfor, er afdelingen afsondret fra resten af statsfængslet ved en indhegning.

De indsatte på afdelingen har – også som led i behandlingen – mulighed for tre former for arbejde; have og vedligeholdelse, rengøring og køkken. Alt arbejde foregår på afdelingen eller på afdelingens udendørsområde. Der er tale om et fast, skemalagt hverdagsprogram med blandt andet obligatorisk fællesspisning. De indsatte får ikke – som statsfængslets øvrige indsatte – udbetalt kostpenge.

Fritids- og undervisningsaktiviteter foregår heller ikke sammen med fængslets øvrige afdelinger. Der lægges vægt på sport, kreative aktiviteter, udflugter uden for fængslet mv. På inspektionstidspunktet var der derudover i en anden bygning inden for det indhegnede område ved at blive etableret et fællesrum til afdelingen til møder og aktiviteter.

For nærmere information om selve behandlingsprogrammet henvises til Projekt Menneske.

Om de bygningsmæssige forhold henvises i øvrigt til den generelle beskrivelse af belægningsafsnittene ovenfor.

Jeg havde samtale med en talskvinde fra afdelingen. Hun roste personalet, afdelingen og dens atmosfære og udtrykte tilfredshed med opholdet på afdelingen.

3.3. Kontraktafdelingen

Kontraktafdelingen er en stof- og alkoholfri afdeling for både mænd og kvinder. Afdelingen har plads til 22 indsatte. På inspektionstidspunktet var der en ekstra indsat på afdelingen.

En forudsætning for placering på afdelingen er at der indgås aftale mellem statsfængslet og den indsatte blandt andet om at stoffer og alkohol er forbudt på afdelingen, at besiddelse heraf medfører øjeblikkelig bortvisning, og om at der regelmæssigt skal afgives urinprøve og alkoholtest. Der er ikke behandling på afdelingen.

Indsatte der er dømt for sædelighedskriminalitet eller overtrædelse af straffelovens § 191 (handel med euforiserende stoffer) uden selv at være misbrugere, kan – som udgangspunkt – ikke placeres på afdelingen.

Om de bygningsmæssige forhold henvises til den generelle beskrivelse af belægningsafsnittene ovenfor.

3.4. Den halvåbne afdeling

Den halvåbne afdeling blev etableret i 1998. Afdelingen er for både mænd og kvinder og har plads til 23 indsatte fordelt på enkeltstuer.

Kriminalforsorgens halvåbne afdelinger blev etableret med henblik på at skabe en mere tryk afsoning for de såkaldte svagere indsatte – der af den ene eller anden grund frygter repressalier fra medindsatte – og dermed undgå undvigelser samt deraf følgende overførsler til lukkede fængsler.

Forudsætninger for placering på afdelingen er at der er grundlag for at overføre den indsatte til lukket institution, at den indsatte ikke vurderes som undvigelsestruet, og at den indsatte ikke skønnes at tilhøre gruppen af såkaldte negativt stærke indsatte.

Som det fremgår ovenfor, er afdelingen afsondret fra resten af statsfængslet ved en indhegning, ligesom afdelingen har egne arbejdspladser og fritids- og undervisningslokaler, se pkt. 2.3 og 2.7. Afdelingen har eget udeområde.

Afdelingens indsatte har mulighed for beskæftigelse inden for lettere monteringsarbejde, have, bygningsvedligeholdelse, rengøring, undervisning og projektarbejder.

Om de bygningsmæssige forhold henvises i øvrigt til den generelle beskrivelse af belægningsafsnittene ovenfor.

4. Arbejde, fritid, undervisning

4.1. Arbejde mv.

Produktionen i statsfængslet omfatter et smedeværksted med 17 arbejdspladser, et snedkeri med 15 arbejdspladser (der kan dog beskæftiges helt op til 20 indsatte hvis der i perioder er behov for det), et monteringsværksted med ca. 13 arbejdspladser, et tekstilcenter med 15 arbejdspladser og et montageværksted for de indsatte på den halvåbne afdeling (afdeling 20) med 10-13 arbejdspladser. Herudover er der arbejdspladser i bygningsvæsenet (vedligeholdelsen af fængslets bygningsmasse), haven, på servicecenteret (lager og depot) og på rengøringshold mv. (som gangmænd).

I smedeværkstedet blev på inspektionstidspunktet blandt andet produceret kæder og afspærringer til Skov- og Naturstyrelsen samt understel til terminalborde (der laves på snedkeriet, se nedenfor). Smedeværkstedet er godkendt til at uddanne klejnsmede og maskinarbejdere.

I snedkeriet blev der produceret forskellige møbler, f.eks. stole og bordplader til skriveborde til brug i kriminalforsorgen og andre statsinstitutioner. Det blev oplyst at der er stor efterspørgsel på møblerne der bliver distribueret via Statsfængslet ved Nr. Snede.

I monteringsværkstedet blev der blandt andet pakket fuglefrø og samlet og pakket tråde til broderier der skal sælges sammen med tyske ugeblade. Monteringsværkstedet løser udelukkende opgaver for udefrakommende firmaer.

Tekstilcenteret vasker tøj (2-3 tons om ugen) for institutioner på Sjælland og for et mindre antal privatkunder. Derudover står tekstilcenteret for kriminalforsorgens lager af sengelinned, ligesom centeret foretager nødvendige reparationer af sengelinned.

På montageværkstedet der er knyttet til afdeling 20, blev der på inspektionstidspunktet pakket gavebånd og julekalendere.

Statsfængslet har en arbejdsformidling der snarest efter modtagelsen af de indsatte søger at få dem placeret i arbejdsdriften. Reglen er den at de indsatte senest tre dage efter modtagelsen skal være placeret.

Ledelsen oplyste at statsfængslet – set i forhold til landets øvrige statsfængsler – har en rimelig beskæftigelsesgrad, herunder at statsfængslet ikke har problemer med at holde en beskæftigelsesgrad på 70%. Beskæftigelsesgraden er udregnet i forhold til den normale belægningssituation/kapacitet.

Der kan være vanskeligheder med placeringen af særlige typer af indsatte der har problemer med at begå sig socialt. Statsfængslet oplyste derfor at man overvejer at etablere et værksted med arbejdspladser til ca. 10 af denne type indsatte.

Jeg beder statsfængslet oplyse nærmere om disse overvejelser/planer, herunder om udsigten til etablering af et sådant værksted.

Under mit møde med samarbejdsudvalget oplyste personalet at alt for mange af de indsatte (ca. 30-40) ikke var i arbejde, og at det efter personalets opfattelse er svært at leve op til den beskæftigelsesret/-pligt der følger af straffuldbyrdelesloven. Ledelsen oplyste at dette tal (30-40) også dækker de indsatte der enten ikke vil eller ikke kan arbejde (sygemeldte), og de indsatte der er vanskelige at placere i arbejdsdriften (jobsøgende).

Jeg bad på den baggrund om en oversigt over beskæftigelsessituationen der viste bruttotallet af indsatte i arbejde på inspektionsdagen.

Af den oversigt som jeg modtog, fremgår det at der i beskæftigelsesstatistikken i alt indgår 231 personer. Heraf befinder 15 personer sig uden for statsfængslet fordi de enten er anbragt uden for institutionen i medfør af straffuldbyrdeleslovens § 78, bortgået, straffabruddet eller udeblevet. Disse personer har jeg ved min vurdering af tallene trukket fra, og jeg har således regnet med et samlet antal personer på 216.

Af disse 216 personer optrådte 31 personer i statistikken som uden for beskæftigelse. 17 af de 31 er opført som arbejdssøgende, 5 står i modtagelse (det vil sige de var kommet inden for de sidste tre dage forud for inspektionsdagen og var i arbejdsformidlingsfasen, jf. ovenfor), og 9 var sygemeldte.

De 17 indsatte som var arbejdssøgende (og ikke længere i modtagelse) på inspektionsdagen, udgør i alt 7,8% af statsfængslets indsatte på inspektionsdagen.

De statistiske oplysninger og statsfængslets oplysninger i øvrigt giver mig ikke anledning til bemærkninger til beskæftigelsessituationen i Statsfængslet ved Horserød.

Til orientering for fængslet kan jeg oplyse at jeg er bekendt med at et af direktoratet nedsat beskæftigelsesudvalg har afgivet indstilling den 22. oktober 2002. Udvalgets opgave var at overveje behovet for en tilpasning af beskæftigelsen af bl.a. de indsatte til den udvikling der er sket i samfundet, og til det klientel som kriminalforsorgen modtager. Udvalget skulle komme med forslag til en styrket behandlingsindsats i bredeste forstand over for de indsatte og klienterne inden for områderne uddannelse, arbejde, fritidsaktiviteter, behandlingsprogrammer mv. Jeg har i sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Renbæk bedt direktoratet om at underrette mig om direktoratets stillingtagen til udvalgets indstilling.

Direktoratet har endnu ikke taget stilling til indstillingen.

4.2. Fritid

I pkt. 2.3, 2.4, 2.5 og 2.6 er beskrevet (nogle af) mulighederne for fritidsaktiviteter i statsfængslet.

De besigtigede fritidstilbud/fritidsfaciliteter (for de indsatte på de åbne afdelinger) er efter min opfattelse mange og varierede og giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Den halvåbne afdeling og behandlingsafdelingen har færre fritidsfaciliteter at gøre brug af, men dog ikke så få at jeg på det foreliggende grundlag har anledning til bemærkninger herom.

Alle statsfængslets indsatte har adgang til biblioteket og gudstjenester i kirken. Indsatte fra henholdsvis den halvåbne afdeling (20) og behandlingsafdelingen (18) skal dog ledsages af en fængselsfunktionær til bibliotek og gudstjeneste. Disse indsatte har ikke i øvrigt adgang til statsfængslets fællesfaciliteter eller til sociale arrangementer der afvikles af kirken.

Ud over de beskrevne fritidsfaciliteter bliver der i statsfængslet afviklet fritids- og kulturarrangementer på både afdelings- og fællesbasis. Der er i statsfængslet nedsat et fritidsudvalg der har til opgave at foretage en løbende vurdering af bestående fritidsaktiviteter. Udvalget består af ledelsesrepræsentanter, fængselsfunktionærer, indsatte og fængselspræsten. Der skal ifølge regelsamlingen årligt afholdes fire møder i udvalget, og der er pligt til at udarbejde notat om møderne.

Indsatte på behandlingsafdelingen og den halvåbne afdeling kan ikke deltage i tværgående fritids- og kulturarrangementer.

Det blev på behandlingsafdelingen oplyst at der som en del af behandlingen – med henblik på dels at skabe et netværk uden for statsfængslet, dels at skabe fortrolighed med forholdene uden for fængslet – bliver arrangeret kulturarrangementer ud af huset; f.eks. besøg i svømmehallen, besøg på kunstmuseer mv.

Under min samtale med fællestalsmanden for afdeling 20 (den halvåbne afdeling) blev der klaget over at der på afdelingen stort set ingen afdelingsbaserede fritidsaktiviteter er, herunder ture ud af huset. Det blev oplyst at begrundelsen herfor var manglende personale, sygdom hos personalet og problemer i forbindelse med afvikling af tidligere ture. Videre blev det anført at talsmanden havde en opfattelse af at personalet ikke er villig til at medvirke til en løsning af problemet.

Som bebudet under inspektionen beder jeg om statsfængslets bemærkninger til det af talsmanden anførte vedrørende manglende fritidstilbud for de indsatte på den halvåbne afdeling.

Jeg beder i den forbindelse statsfængslet om at undersøge dels hvilke og hvor mange afdelingsbaserede fritidsaktiviteter der har været på afdeling 20 inden for de seneste tre måneder forud for inspektionen og indtil nu, dels hvilke afdelingsbaserede aktiviteter der efter inspektionen fremtidigt er planlagt gennemført på afdelingen.

Under min samtale med fællestalsmændene blev der klaget over at der ikke er nok personale i fængslet til at afvikle fritidsaktiviteter.

Da jeg efterfølgende bragte dette klagepunkt frem for ledelsen, oplyste ledelsen at fængslet bevidst arbejder på at styrke den generelle del af fritidsområdet der går på tværs af afdelingerne. Ledelsen mente derimod ikke at der er problemer med at gennemføre den afdelingsbaserede del af fritidsaktiviteterne. Der var problemer for nogle år siden, men de skulle være løst. 7-8 fængselsfunktionærer med en fritidskoordinator i spidsen står for den strukturerede del af fritidsaktiviteterne, og der foregår jævnligt (flere gange om ugen) forskellige former for aktiviteter.

Ledelsen oplyste i øvrigt at fængslet i oktober 2003 gennemførte en undersøgelse af fritidsområdet hvor fængslet modtog svar fra ca. 50% af de indsatte. Resultatet af bearbejdningen af svarene forelå ca. 10 dage før inspektionen fandt sted. På baggrund heraf vil der blive udarbejdet en handlingsplan på området. Brugerundersøgelsen og handleplanen har statsfængslet i resultatkontrakten for 2003 over for direktoratet forpligtet sig til at iværksætte.

Jeg beder om en kopi af den nævnte handlingsplan når den foreligger.

På baggrund af ledelsens oplysninger foretager jeg mig herudover ikke videre vedrørende fritidstilbudene for statsfængslets åbne afdelinger.

Spørgsmålet om fritidsaktiviteter er indgået i det ovennævnte af direktoratet nedsatte beskæftigelsesudvalgs arbejde, og jeg har, som nævnt, bedt om at blive underrettet om direktoratets stillingtagen hertil i sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Renbæk.

4.3. Undervisning

Undervisningsområdet kan deles op i to områder; ekstern undervisning og intern undervisning.

Ekstern undervisning sker uden for statsfængslet og kan følges af personer der har tilladelse til frigang, herunder personer der udstationeres med henblik på undervisning, jf. kapitel 10 og 11 i udgangsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 110 af 4. marts 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner). Det blev oplyst at skolen/undervisnings-lederen har stor lydhørhed over for de indsatte ønsker om undervisning uden for fængslet.

Under mødet med samarbejdsudvalget blev det oplyst at antallet af frigangstilladelser til undervisning var faldende. Undervisningslederen mente ikke umiddelbart at dette er korrekt, men det blev både fra hans og den øvrige ledelses side anført at besparelser både i statsfængslet og på de eksterne undervisningssteder vanskeliggør den kontrol der er en forudsætning for gennemførelse af frigang, og dermed påvirker mulighederne for frigang i negativ retning.

Der er også en gruppe af selvstuderende i statsfængslet med kontakt til eksterne uddannelsesinstitutioner.

Den interne undervisning foregår i statsfængslet og er for så vidt angår tilrettelæggelse og eksamener undergivet Undervisningsministeriets bestemmelser om almen voksenuddannelse og forberedende voksenundervisning. Udbudsmæssigt forsøger skolen at ramme så bredt som muligt for at få flest muligt med. Der undervises i dansk, engelsk, matematik og edb. Undervisningen tilrettelægges overvejende som holdundervisning. Undervisningsåret er opdelt i to terminer/semestre hvilket skaber et godt flow og dermed mulighed for at få mange med i undervisningen. På inspektionsdagen blev der afholdt eksamener.

Der er mulighed for at kombinere undervisning og arbejde således at den enkelte indsatte f.eks. kan arbejde tre dage om ugen og modtage undervisning to dage om ugen. Stort set alle kombinationer er mulige.

Det blev oplyst at ca. en fjerdedel af statsfængslets indsatte er beskæftiget ved undervisning (ca. 30 indsatte modtager intern undervisning og ca. 25 modtager undervisning på eksterne institutioner), og at arbejdsformidlingen i statsfængslet i forbindelse med modtagelsen skal orientere om undervisningsmulighederne.

På inspektionstidspunktet stod tre indsatte på venteliste til undervisning. Det blev i den forbindelse oplyst at der foretages en konkret vurdering af den indsatte behov for undervisning – i vurderingen indgår blandt andet den indsatte behov, eventuelle tidligere uddannelser og udslyningsperspektivet.

Fællestalsmændene udtrykte under mit møde med dem særsomt tilfredshed med standarden og tilrettelæggelsen af undervisningen i statsfængslet.

Jeg fik et godt indtryk af statsfængslets undervisning, og jeg har ikke i øvrigt bemærkninger til det oplyste om undervisning.

Jeg beder om oplysning om hvorvidt statsfængslet har informationsmateriale til de indsatte om fængslets generelle tilbud om undervisning mv. Jeg beder også fængslet oplyse nærmere om motivering af indsatte der har ringe skolekundskaber, til at deltage i undervisning.

...

11. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om at modtage kopi af rapportmateriale vedrørende anbringelse i observationscelle, anvendelse af håndjern og magtanvendelse for perioden 1. januar 2003 til 3. november 2003 (varslingstidspunktet), dog maks. de seneste 10 sager inden for hver kategori. Jeg modtog

herefter 10 rapporter vedrørende anbringelse i observationscelle, 10 rapporter vedrørende anvendelse af håndjern og 9 rapporter vedrørende anvendelse af magt. 2 af håndjernsrapporterne og 2 af magtanvendelsesrapporterne er imidlertid identiske, og jeg har således reelt kun modtaget 9 håndjernsrapporter og 8 magtanvendelsesrapporter. 2 af magtanvendelsesrapporterne vedrører endvidere anvendelser af magt der fandt sted i 2002, og de indgår derfor ikke i gennemgangen nedenfor.

...

12. Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de udtalelser mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

13. Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet ved Horserød, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i statsfængslet.

...”

Ombudsmanden modtog herefter udtalelser af 4. august og 20. oktober 2004 med bilag fra henholdsvis Statsfængslet ved Horserød og Direktoratet for Kriminalforsorgen. I en opfølgingsrapport af 4. januar 2005 meddelte ombudsmanden herefter følgende:

”...

Ad punkt 2.2.1.1. Stuer med dobbeltbelægning

Jeg nævnte (under inspektionen) at ledelsen efter min opfattelse i de situationer hvor det er nødvendigt med dobbeltbelægning, til stadighed bør være opmærksom på at anvende de dertil bedst egnede lokaliteter.

Fængslet har bekræftet at ledelsen til stadighed vil være opmærksom herpå. Med hensyn til stuerne 33, 34 og 35 i afsnit 16 nord som alle kan benyttes til dobbeltbelægning, og som hører til fængslets mindste stuer, har fængslet oplyst at de alene vil blive anvendt i yderste nødstilfælde og kun efter konkret godkendelse fra ledelsen.

Jeg har noteret mig det oplyste.

På korttidsafdelingen besigtigede jeg stue 7, og under inspektionen udtalte jeg at stuen efter min opfattelse var i uacceptabel stand, og at den burde males. Ledelsen erklærede sig enig i dette og oplyste at det på grund af den tætte belægning havde vist sig umuligt at få stuen frigjort med henblik på maling selv om stuen havde stået på fængslets vedligeholdelsesliste i halvandet år. Ledelsen tilkendegav herpå at man ville overveje at etablere et akut beredskab/malerhold med henblik på hurtig og i det mindste nødtørftig istandsættelse af lokaliteter der er præget af hærværk i samme grad som stue 7 på korttidsafdelingen. Jeg bad statsfængslet oplyse om et sådant beredskab var blevet etableret, og om den pågældende stue var blevet sat i stand.

Fængslet har oplyst at alle stuer på korttidsafdelingen er malet i de første måneder af 2004. I hele bygning 20 (den halvåbne afdeling) er der påbegyndt et malerarbejde som forventes afsluttet inden årets udgang. Fængslet har videre oplyst at det efter nøjere overvejelse har vist sig meget vanskeligt at gennemføre et mere formaliseret akut beredskab til hurtig og nødtørftig maleristandsættelse, hvorfor der i stedet nu er iværksat følgende ordning i et forsøg på at sikre en rimelig malingsstandard på de indsatte stuer:

1) Afdelingslederne udarbejder hver måned en prioriteret liste over de stuer som trænger til maling og derfor bør søges friholdt for belægning. Listen afleveres til indkaldelsen.

2) Indkaldelsen søger at friholde de prioriterede stuer. Når det er overvejende sandsynligt at en eller flere af de prioriterede stuer kan friholdes i minimum 5 arbejdsdage, gives besked til afdelingslederen.

3) Afdelingslederen giver bygningsvæsenet besked om mulig iværksættelse af malerarbejdet.

4) Bygningsvæsenet udarbejder en ajourført liste over ressource- og tidsplaner. Listen afleveres til beskæftigelsesledelsen.

5) Bygningsvæsenet giver servicecenteret besked således at møblelementet kan flyttes ud/ind.

6) Bygningsvæsenet giver maleren besked om de friholdte stuer der er klar til at blive malet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Det fremgik af en skrivelse af 16. september 2003 om bygningsvæsenets ressourceindsats i 2003/04 at der i løbet af vinteren 2004 skulle ske renovering af stuer mv. på afdeling 7 - "køjesenge". Jeg bad statsfængslet oplyse hvad denne planlagte renovering indebar.

Statsfængslet har oplyst at der i stedet for køjesenge anbringes en seng ved hver væg, samtidig med at inventaret tilpasses de mindre pladsforhold. Projektet er gennemført.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.2.2. Gangarealer mv.

Nogle steder er telefonboksen på gangen indrettet som et lille rum eller aflukke, andre steder er der blot en afskærmning på væggen rundt om telefonen. På korttidsafdelingen var denne afskærmning tilsyneladende revet ud af væggen. I den endelige rapport anførte jeg at jeg gik ud fra at afskærmningen var blevet/ville blive repareret hvis dette var korrekt.

Fængslet har oplyst at der er sat en ny telefonboks op på denne afdeling.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.2.3. Bade- og toiletfaciliteter

På den halvåbne afdeling og på korttidsafdelingen var der mindre fugtskader i loftet i baderummet. På toiletterne på korttidsafdelingen var der skrevet med tusch på toiletbåsenes vægge. Enkelte steder var rengøringen mangelfuld. Dette gjorde sig i særlig grad gældende i korttidsafdelingens baderum. Jeg gik ud fra at statsfængslet var opmærksom på de nævnte forhold, og at statsfængslet i nødvendigt omfang udbedrer skader og sørger for rengøring.

Fængslet har oplyst at faciliteterne på de nævnte afdelinger er blevet rengjort og malet, og at afdelingspersonalet opfordres til at være opmærksomt på rengøringsstandarden. Fængslet har videre oplyst at der fremover ved de årlige bygningssyn vil blive fokuseret mere på fugtskader.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg henstillede at statsfængslet undersøgte om rensesvæske og vejledning i brugen af rensesvæske var tilgængelig på alle afdelinger, bortset fra de stoffri afdelinger. Hvis det ikke var tilfældet, henstillede jeg at statsfængslet sørgede for at gøre både rensesvæske og vejledning tilgængelig. Jeg bad om underretning om hvad der skete i anledning af mine henstillinger.

Statsfængslet har oplyst at der er etableret en ordning hvor der på samtlige afdelinger, bortset fra de stoffri afdelinger og kontraktafdelinger, skal være frit tilgængelig rensesvæske, ligesom der skal være op-hængt vejledning i brugen af samme. Ordningen er ikke særlig velset blandt de indsatte hvilket indebærer at den periodevis saboteres ved at rensesvæske bliver fjernet og vejledning bliver revet ned. På tidspunktet for fængslets udtalelse saboteredes ordningen konstant hvorfor fængslet overvejede om rensesvæske på anden måde kunne gøres tilgængelig for de indsatte, eventuelt ved udlevering hos sygeplejerskerne, jf. direktoratets skrivelse af 16. januar 2001 om sundhedspersonalets inddragelse i lokale ordninger. Fængslet har samtidig vedlagt kopi af denne skrivelse.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning og beder om underretning om resultatet af fængslets overvejelser.

Ad punkt 2.2.4. Køkkenforhold

Det fremgik af den ovennævnte skrivelse af 16. september 2003 om bygningsvæsenets ressourceindsats i 2003/04 at der i løbet af vinteren 2004 skulle ske renovering af køkken mv. på afdeling 16 - "lågepolitik". Jeg bad statsfængslet oplyse hvad denne planlagte renovering indebar.

Statsfængslet har oplyst at det ved bygningssyn har vist sig, at køkkenskabene i belægningsafdelingerne er meget forskelligt præget af hærværk, herunder fjernelse af køkkenskabenes låger. Efter aftale med den daværende fællestalsmand skulle de forskellige køkkener gennemgås med henblik på enten at fjerne alle låger og hængsler eller supplere køkkenerne med enkelte manglende og/eller defekte låger. Køkkenerne på afdelingerne 12 og 15 er renoveret efter ovenstående (suppleret manglende og/eller defekte låger), mens køkkenet på afdeling 16 S mangler. Renovering af dette køkken forventes afsluttet inden årets udgang.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.3. Fritidslokaler

Jeg bad statsfængslet oplyse om fængslet havde efterkommet den under inspektionen afgivne henstilling om at hænge en instruks i brug af træningsredskaberne op i motionsrummet.

Statsfængslet har oplyst at der ultimo 2003 var hængt en vejledning op i brug af de kondiredskaber der var til rådighed i motionsrummet. Fængslet har videre oplyst at der i foråret 2004 blev foretaget en større udskiftning og indkøb af nye kondiredskaber i overensstemmelse med de ændrede overordnede retningslinjer. I den forbindelse blev der samtidigt bestilt plancher/vejledning i den rette brug af redskaberne. Hovedparten af plancherne er leveret.

Statsfængslet har efterfølgende telefonisk over for direktoratet oplyst at firmaet endnu ikke har leveret de resterende plancher.

Statsfængslet er derfor i gang med at finde en anden leverandør af de resterende plancher.

Statsfængslet har ligeledes telefonisk over for direktoratet oplyst at der nu er uddannet et antal fængselsfunktionærer som instruktører. Der vil derfor nu være personale til at vejlede de indsatte i den rette brug af redskaberne i størstedelen af den tid, træningslokalerne er åbne.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets oplysninger og har tilføjet at direktoratet ikke har yderligere bemærkninger.

Jeg tager det oplyste vedrørende opsætning af vejledninger til efterretning og har noteret mig det oplyste om at der nu er uddannet et antal fængselsfunktionærer som instruktører der vil være til stede det meste af den tid hvor træningslokalerne er åbne.

Ad punkt 2.5. Bibliotek, aviser og stillecafé

Ledelsen tilkendegav under inspektionen at man ville undersøge om der var bogkataloger på biblioteket, og hvis ikke at sørge for at tilvejebringe disse eller elektroniske udskrifter af bogkataloger hvis de ikke længere foreligger i bogform. Ledelsen tilkendegav endvidere at ville sørge for at udenlandske aviser blev tilgængelige i en eller anden form.

Statsfængslet har oplyst at såvel bogkatalog som udenlandsk avis der er valgt efter aftale med fællestalsmanden, nu er tilgængelig på biblioteket.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.8. Værksteder

Af statsfængslets vedligeholdelsesplan af 25. november 2002 for 2003-2008 fremgår det at de tre bygninger der anvendes til smedearbejde, er ulovlige idet de ikke opfylder Arbejdstilsynets krav, og at de vil blive anvendt til andre formål når den projekterede værkstedsbygning er blevet opført. Jeg

bad direktoratet oplyse nærmere om hvornår direktoratet forventede at påbegynde opførelsen af det nye smedeværksted.

Direktoratet har oplyst at arbejdet med opførelse af det nye smedeværksted er sendt i licitation, og at det forventes at byggeriet færdiggøres i løbet af foråret 2005.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.11.1. Celler der anvendes som straffceller og til udelukkelse fra fællesskab

Jeg henstillede at statsfængslet på ny overvejede at forsyne cellerne 1 og 3 med et skab, eventuelt et fastboltet skab. Jeg bad om underretning om hvad der skete i anledning af min henstilling.

Statsfængslet har oplyst at der i de nævnte celler igen er opsat fastboltede skabe. Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.11.2. Observationscellen

Jeg bad direktoratet oplyse om observationscellen i Statsfængslet ved Horserød var blevet godkendt af direktoratet, og i givet fald under hvilke eventuelle betingelser.

Under inspektionen oplyste jeg over for statsfængslet at observationscellen skal være møbleret med fastboltet bord og bæk samt en seng/briks frem for madrassen på gulvet. Jeg bad statsfængslet oplyse om statsfængslet på denne baggrund havde foretaget noget vedrørende observationscellens udstyr.

Statsfængslet har oplyst at direktoratet ved skrivelse af 19. juli 1999 som fængslet samtidig har vedlagt kopi af, godkendte observationscellen, selv om den kun indeholdt en madras på gulvet. Det var en forudsætning for godkendelsen at observationscellen alene blev anvendt til meget kortvarige anbringelser. Fængslet har videre oplyst at cellen efter inspektionsbesøget er blevet møbleret med en fastboltet seng, bord og bæk.

Direktoratet har oplyst at fængslet efterfølgende har oplyst at observationscellen er blevet brugt i overensstemmelse med direktoratets godkendelse, det vil sige kun til meget kortvarige anbringelser. Dette har direktoratet henholdt sig til.

Med hensyn til møbleringen af cellen har direktoratet anført at observationsceller som anført af mig, skal være indrettet i overensstemmelse med bilag 6 til indstillingen om sikringsceller og observationsceller, medmindre direktoratet dispenserer herfra. En sådan dispensation er givet ved ovennævnte skrivelse af 19. juli 1999. Direktoratet har i den forbindelse oplyst at tilsvarende godkendelser (dispensationer) er givet til andre fængsler.

Jeg har noteret mig at direktoratet har dispenseret fra kravene til indretningen af observationsceller for så vidt angår observationscellen i (bl.a.) Statsfængslet ved Horserød, og at fængslet efter inspektionen (alligevel) har møbleret cellen i overensstemmelse med disse krav.

Jeg henstillede under inspektionen at glasset i indkigshullet i døren blev skiftet ud og bad om underretning om hvorvidt dette var sket. Jeg henstillede endvidere at hængslerne på vinduerne blev afskærmet og bad om underretning om hvad der skete i den anledning.

Statsfængslet har oplyst at glasset i indkigshullet er blevet udskiftet, og at hængslerne på vinduerne er afskærmet således at det ikke vil være muligt at fæstne noget i dem, fx med henblik på selvbeskadigelse.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 4.1. Arbejde mv.

Fængslet oplyste under inspektionen at der kan være vanskeligheder med placeringen af særlige typer af indsatte der har problemer med at begå sig socialt, og at fængslet derfor overvejede at etablere et værksted med arbejdspladser til ca. 10 af denne type indsatte. Jeg bad statsfængslet oplyse nærmere om disse overvejelser/planer, herunder om udsigten til etablering af et sådant værksted.

Statsfængslet har oplyst at det omtalte aktivitetsområde er etableret og igangsat i juli 2004. Fængslet har vedlagt kopi af side 1 i beskrivelsen af målgruppen der skal aktiveres i det pågældende beskæftigelsesområde (Værestedet).

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 4.2. Fritid

Under min samtale med talsmanden for afdeling 20 (den halvåbne afdeling) blev der klaget over at der på afdelingen stort set ingen afdelingsbaserede fritidsaktiviteter er, herunder ture ud af huset. Det blev oplyst at begrundelsen herfor var manglende personale, sygdom hos personalet og problemer i forbindelse med afvikling af tidligere ture. Videre blev det anført at talsmanden havde en opfattelse af at personalet ikke er villig til at medvirke til en løsning af problemet. Som bebudet under inspektionen bad jeg i rapporten om statsfængslets bemærkninger til det af talsmanden anførte vedrørende manglende fritidstilbud for de indsatte på den halvåbne afdeling. Jeg bad i den forbindelse statsfængslet om at undersøge dels hvilke og hvor mange afdelingsbaserede fritidsaktiviteter der havde været på afdeling 20 inden for de seneste tre måneder forud for inspektionen og indtil da, dels hvilke afdelingsbaserede aktiviteter der efter inspektionen var planlagt gennemført på afdelingen.

Statsfængslet har medgivet at fritidsaktiviteterne på den halvåbne afdeling er utilstrækkelige. Fængslet har endvidere oplyst at det beklageligvis ikke har været muligt at udarbejde en opgørelse over hvilke og hvor mange aktiviteter der har fundet sted i den ønskede periode. I erkendelse af den utilfredsstillende situation vedrørende aktivering af de indsatte på den halvåbne afdeling blev det efter drøftelse i samarbejdsudvalget i april 2004 besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe der skal komme med forslag til hvorledes aktiveringen af de indsatte i den halvåbne afdeling ved arbejde, uddannelse og i fritiden i højere grad kan gennemføres efter en sammenhængende og gerne tværgående planlægning. Fængslet har vedlagt kommissorium for arbejdsgruppen. Det blev samtidig besluttet at arbejdsgruppen på det førstkommende møde (det planlagte møde i juli 2004 blev udskudt) i samarbejdsudvalget skulle redegøre for sine foreløbige overvejelser og stille forslag til en tidsplan for det videre arbejde. Statsfængslet har efterfølgende over for direktoratet oplyst at den nedsatte arbejdsgruppe har holdt to møder, og at det forventes at der går 2-3 måneder, inden der foreligger en endelig handlingsplan vedrørende aktivering af de indsatte på den halvåbne afdeling.

Direktoratet har henholdt sig hertil og har oplyst at direktoratet vil orientere mig når direktoratet har modtaget handlingsplanen.

Jeg har noteret mig det oplyste og afventer denne orientering.

Under min samtale med talsmændene for de åbne afdelinger blev der klaget over at der ikke er nok personale i fængslet til at afvikle fritidsaktiviteter.

Ledelsen oplyste bl.a. at der på baggrund af en i slutningen af 2003 gennemført undersøgelse af fritidsområdet, ville blive udarbejdet en handlingsplan på området. Jeg bad om en kopi af den nævnte handlingsplan når den forelå.

Fængslet har vedlagt en oversigt over fritidsaktiviteter i 2004 i fængslets åbne afdelinger.

Jeg har noteret mig indholdet af denne oversigt og afventer i øvrigt underretning vedrørende handlingsplanen (også) for de indsatte på de åbne afdelinger, jf. den gennemførte undersøgelse af fritidsområdet.

Ad punkt 4.3. Undervisning

Jeg bad om oplysning om hvorvidt statsfængslet har informationsmateriale til de indsatte om fængslets generelle tilbud om undervisning mv. Jeg bad også fængslet oplyse nærmere om motivering af indsatte der har ringe skolekundskaber, til at deltage i undervisning.

Statsfængslet har oplyst at der i den interne regelsamling i kort form er informeret om fængslets generelle tilbud om undervisning mv. Fængslet har henvist til vedlagte kopier af Regelsamling/Horserød afsnit A lb.nr. 1-1 ("Beskæftigelse") og afsnit B lb.nr. 10-1 (punkt 2).

Fængslet har videre oplyst der i forbindelse med indrulleringsprocedure og arbejdsplaceringen af nyindsatte foretages en umiddelbar vurdering af undervisningsbehov mv., således at den pågældende i givet fald opfordres til at henvende sig til skolen for nærmere samtale om behov og muligheder. Samme vurdering foretages ved senere indsættelses- og handleplanssamtaler.

Statsfængslet har yderligere oplyst at fængslet udsender meddelelse om undervisningstilbuddet før hvert skolehalvårs begyndelse. Der udsendes endvidere materiale om undervisningstilbud i sommerperioden. Fængslet har vedlagt eksempler på meddelelserne til orientering.

Forudsætter undervisningsbehovet på baggrund af den foretagne visitation ingen særlige foranstaltninger, tilbydes de indsatte at deltage i den almindelige undervisning på AVU/FVU niveau i statsfængslet. Undervisningen tager sigte på at afhjælpe ringe skolekundskaber.

Er der tale om indsatte med et intensivt undervisningsbehov, tilbydes henvisning fx til den amtslige specialundervisning. Skal undervisningen foregå inden de tidsmæssige betingelser for frigang er opfyldt, er der erfaringsmæssigt normalt ikke problemer med at opnå dispensation fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Direktoratet har oplyst at direktoratet har taget det oplyste til efterretning og ikke har yderligere bemærkninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

...

Punkt 12. Opfølgning

Jeg har bedt om underretning mv. vedrørende enkelte punkter, jf. nærmere gennemgangen ovenfor. Jeg beder om at fængslet sender sit svar tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Punkt 13. Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet ved Horserød, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i statsfængslet.

..."

Ombudsmanden modtog i den anledning udtalelser af 22. februar og 8. marts 2005 fra henholdsvis Statsfængslet ved Horserød og Direktoratet for Kriminalforsorgen.

I en opfølgningsrapport nr. 2 af 25. april 2005 meddelte ombudsmanden herefter følgende:

"..."

Ad punkt 2.2.3. Bade- og toiletfaciliteter

Statsfængslet oplyste i fængslets tidligere udtalelse at ordningen vedrørende udlevering af renssevæske periodevis saboteres ved at renssevæske bliver fjernet, og vejledning bliver revet ned. På tidspunktet for fængslets udtalelse blev ordningen konstant saboteret hvorfor fængslet overvejede om renssevæske på anden måde kunne gøres tilgængelig for de indsatte, eventuelt ved udlevering hos sygeplejerskerne. Jeg bad om underretning om resultatet af fængslets overvejelser.

Statsfængslet har oplyst at ordningen gennem længere tid har fungeret tilfredsstillende uden nævneværdig sabotage fra de indsattes side, og at det derfor indtil videre er besluttet at fortsætte ordningen hvorefter der på afdelingerne, bortset fra de stoffri afdelinger og kontraktafdelinger, er frit tilgængelig renssevæske og vejledning i brugen heraf. Statsfængslet har bemærket at det er indgået i overvejelserne at det vil være forbundet med vanskeligheder at sikre en tilstrækkelig anonymitet hvis renssevæske skal

udleveres af sygeplejerskerne i fængslet. Statsfængslet har endvidere tilføjet at fængslet fortsat vil følge ordningen og revurdere den hvis der igen viser sig problemer med ordningen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 4.2. Fritid

Jeg noterede mig bl.a. at der var nedsat en arbejdsgruppe der skulle udarbejde en handlingsplan vedrørende aktivering af de indsatte på den halvåbne afdeling, og at direktoratet ville orientere mig når direktoratet har modtaget handlingsplanen. Jeg tilkendegav at jeg afventede denne orientering.

Statsfængslet har oplyst at arbejdsgruppen har afgivet indstilling, og at denne indstilling er tiltrådt af fængslets samarbejdsudvalg. Et af arbejdsgruppens forslag var at forbedre undervisningstilbud og -muligheder for de indsatte, og dette forslag indebærer bl.a. at der i højere grad kan gennemføres undervisningsaktiviteter på afdelingen. Fængslet har oplyst at dette forslag er iværksat.

Statsfængslet har videre oplyst at et andet forslag indebærer at der blandt afdelingens fængselsfunktionærer udpeges en gruppe på omkring syv medarbejdere som i fællesskab skal udarbejde planer for og medvirke til at gennemføre de strukturerede fritidsaktiviteter på afdelingen. Fængslet har oplyst at medarbejderne til denne gruppe er ved at blive udpeget.

Direktoratet har anført at direktoratet anser de iværksatte initiativer på fritidsområdet på den halvåbne afdeling for tilfredsstillende. Direktoratet har desuden oplyst at direktoratet har bedt fængslet om snarest at indsende handlingsplanen. Jeg går ud fra at direktoratet herefter vil sende mig en kopi af handlingsplanen.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg tilkendegav endvidere at jeg (fortsat) afventede underretning vedrørende handlingsplanen for de indsatte på de åbne afdelinger.

Statsfængslet har beklaget at der endnu ikke er udarbejdet egentlige handleplaner for de åbne afdelinger. Fængslet har oplyst at det bl.a. skyldes langtidssygdom og andet fravær i ledergruppen og blandt de medarbejdere som særlig varetager den koordinerende fritidsbeskæftigelse. Fængslet har samtidig understreget at de planlagte (og sædvanlige) fritidsaktiviteter hele tiden har været gennemført.

Fængslet har videre oplyst at den samlede personalesituation på området forventes normaliseret i løbet af kort tid, og at fængslet derfor regner med at en handlingsplan kan blive udarbejdet inden for det kommende halve år.

Direktoratet har tilsluttet sig fængslets beklagelse af at der endnu ikke er udarbejdet en handlingsplan for de åbne afdelinger, men har noteret sig at den forventes inden for et halvt år. Direktoratet har oplyst at direktoratet har bedt fængslet om at sende en kopi af handlingsplanen til direktoratet, og at direktoratet vil sende mig en kopi heraf når den er modtaget.

Jeg har noteret mig det oplyste.

...

Punkt 12. Opfølgning

Jeg har noteret mig at jeg vil modtage en kopi af de handlingsplaner som fængslet vil udarbejde vedrørende fritidsområdet. Jeg betragter herefter i øvrigt sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet ved Horserød som afsluttet.

Punkt 13. Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet ved Horserød, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i statsfængslet.